

ACC. NR M. 13952 : 1 - 11.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Thyra Sjunnesson, Norrvidinge*  
Härad: *Onsjö, Helsingers* Berättare: *fröken Kristina Sjunnesson, "*  
Socken: *Norrvidinge, Virke* Berättarens yrke: *f.d. lantbr. och väversker*  
Uppteckningsår: *1955* Född år *1887* i *Virke*

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

*Textilier I: Värning. s. 1 - 11.*

*N. M. 26*

Frågelista 26.

Textilier vävning

ACC. N:R M. 13952: 1.

sid 6.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

N.M. 26

1

forts. följer

(komment)

7 Moss från värdes på 70 - 80 lätet blångrönsläppl till grövre  
lakan, samt fintäcklingsläppl till fina lakan och tiarskafts-  
drälldukar, av vilka vi ännu har några kvar.

En tiarskaftsduk är värd med lappst bindning. Landdukar  
värdes i bruten lappst. Balstervar värdes i 5-skafts-atlas.

Både i moss och fars hem värdes endast 10-skaftsdräll i hel-  
linne till dukar. Huldräta rängtäckan värdes i bomullstygge.

Det värdes av dottrarna och grigarna på gården, främmande  
hjälp anlitades ej. På våren lades timmeräckorna ut till  
blekning i ången. Där var uppförd en "blekebod" där gårdens  
folk turades om att vaka över dyrbarkröterna.

På senare tid sändes räckorna ut på ångsbyggen till blekning.

En särskild "blekare" och hans hustru kom varje vår o hämtade  
vävrad från alla gårdarna. De skulle "räckorna" vara märkta

med gårdens nr. och namn och hantlar skulle va märkta så man kunde  
fästa räckorna med pinnar på "blekan". En äldre fru Pernilla Jonsson

Södervidinge berättade att en vävare från Småland kom ibland och  
hjälpste till att sepa tingarns räckor i det hem där hon hade plats.

Någon gyllesväverska fanns inte här på trakten, men det hände ibland att någon "morsa" gick till Lund och sålde en väska då hon behövde pengar. I Södersjö finns nu en väverska som uteslutande väver damast till Hemslöjden.

Väven: En vanlig handvävstol användes. Hos en släkting såg jag en gång, då hon vävde damast till duktyg, hur hon använde en slags dragrullning med sandprisar som tegrader - en sandpris för varje liten detalj i mönstret. Till gyllesväverna i anghämta-teknik användes ej sådan dragrullning, som kommit i bruk på senare tid efter sekelskiptet, utan då glödkades mönstret upp på soler och trädtes på solskäp, vilka sattes bakom väven. Det kunde vara ända upp till 15 olika mönsterskäp. Varje skäp fick lyftas och ett skälblad stichas in i väven för varje mönstertråd som skulle slås in. Då måste man vara två personer vid vävstolen.



Förfrått på frågelista 26 (sid 2)

Textilier

Flamskrävnader.

ACC. N:R M. 13952:3.

Blad 1.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

N. M. 26

I Virke socken, där vi bodde till år 1907, värdes den tiden aldrig flamskrävnad, men i Norrvidinge, dit vi sedan flyttade, förskem detta råd av krävnad allmänt. Det berodde kanske på att ett par unga flickor från Norr. varit o lärt vär-  
sättet på flamskrävnad i Värmer i Stockholm. Dessa flickor  
lände ut krävnad till andra, så under ett par år tid  
var det flera flickor från socknen som reste upp till  
Stockh. o arbetade med denna krävnad.

I bland förskem det att de fick utföra lagningsarbeten  
på stora fina gamla goteliner. Detta var ett penligt  
och mkt. dåligt betalt arbete, men det var ju såligt att  
all emellanåt få komma upp till "konliga huvudsoden",  
även om inte arbetsförtjänsten tillräckliga extravaganser.  
Jag, som var något år yngre än dessa flickor, drömde  
om att med tiden få komma till Stockh. o lära flamskrävnad,  
men det behövdes så mkt. "myllkrävnad" i vårt stora  
hushåll, så det blev aldrig av.

Har aldrig sett flamskrävnad utom på uppställningar.



Hamnskärn.

ACC. N:R M. 13952: 4.

blad 2.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

Lundring kallas skarvningen vid bårten där fångarna  
går omvärlande in i varandra på delar ut som

Tänderna på insåg, antagligen därav namnet.

Slingning förekommer ännu i mönstret.

Både djur och växtmotiv förekommer ofta i samma mönster.  
m. benämningar: "Fåglar i kran", "Tornelykta fåglar",  
Livsträdet, Vaggatäcket, Bäckahästen m. fl.

dessa vävnader användes som väggprydnader eller till  
"stoladynor". Mönster fick man lära från Hemdars. V.  
eller från Malmöhus loms Hemslöjd.

ACC. N:R M. 13952:5.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

I början av 1900-talet gjorde Mahlmöhusläms hemslöjd  
efterforskningar uti bygderna om vad som fanns  
av gamla färdefulla värrader, och gav sedermera  
ut bokhäften m. illustrationer och beskrifningar  
öfver dessa. Där beskrivs hur dessa alster av kvinnoflöd  
och "hondaskicklighet" gått i arv från generation efter  
generation och hur bruden fått i huld gummigåva  
den "ägedynan" eller det "hondskicket".

På skånska röllakan arbetade man alltid med dubbel-  
slingning, d.v.s. man sovde de olika garnfärgerna  
om varandra på båda sidor om de olika mönstren.  
Vilse man ha värraden lika slät på både aviga o  
rättsida omv. enkelslingning s.k. enkla röllakan.  
De skånska röllakansmönstren kan nämnas:  
Bäckhärten, Livsträdet, Wemmenbärgs stjärnan m.fl.



# Dubbelvävnad

ACC. N:R M. 13952:6.

Blad 4.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

Dubbelvävnad tillverkades till latsam för att slippa  
mittsamman, samt till sundsvärda örngåll (alltså  
sammansvärda i båda sidor.) Solvas som vanligt  
sakl över på 4 skapt, 1 tråd i solv och 4 tr. i spr.  
Uppbindningen blir ju lite annorlunda än på vanl.  
Turskapt eftersom säcken måste bli tvådelad så  
att inslagsstriden kommer först fram och tillbaka  
på övre delen och sedan på undre.  
I mitt hem har endast värts denna enklaste sort  
av dubbelvävnad. —

Pajer och flössavävnader vävdes i min ungdom  
endast på väv-skolor och -kurser. Då klippte  
man till rockarna i förväg. På senare tid väver  
man med löpande garrända över en kark och  
klippes upp noken för vad varo.  
För en del år sedan såg man ofta inatten vävda m.  
brak-florra el. Trömplossa där inte hela botten  
utan endast mönstret var täckt el. framställt an. noch.

De värda "noppatäcke" har jag endast sett vid sängtäck.  
Dessa värdes i vanlig tuskaptsvär om. grovt bomullsgarn  
till varp och botteninslag. Till "nopparna" hade man  
flertrådigt vitt bomullsg. sidan som också anv.  
till virkade sängtäckan. En sådan grov tråd slogs  
in i tuskaptskålen och så gickades "nopp" upp om.  
en grov strumpsticka och följde mönstret på samma  
sätt som man följer styggen i ett korsstyggsenämte.  
Ett par bottentrådar slogs in och sen kunde man  
dra ut stickarna. Vi har ett noppatäcke som är  
70 år gammalt, det har omvänt ordet, men lades  
undan en lång tid för det var tungt och svår-  
hanterligt i tvätten, men med de moderna tvätt-  
maskinerna gör det lättare.  
Mönstret togs ur gamla korsstyngsböcker.



Textilrätt. på frågelista 26 (sid 3.)

Textilier

ACC. N:R **M.** 13952:8.

Blad 6.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

Till Snildjesslora väves först en vanlig tuskastväv m.  
grov bomullsvarp, vilken trådes i sked m. 4-5 trådar  
i följd sen lämnas tomma rår på ungefär 2 cm ö.s.v.  
över hela väven. Till inslag kan man anv. både  
bomullsgarn o ullgarn, 7 o.m. upprivet garn av jute-  
säckar. Vill man ha en bråkig snildjematta skiptas  
man med färginslagen. Sedan klippes denna väv  
till "snildjar", d.v.s. man klipper längs med mittemellan  
varptrådarna (där man lämnat tomrum på skeden).  
Sedan sätter man upp en vanlig mattväv, skedtätthet:  
25-30 rår på 10 cm. och använder snildjarna som inslag  
Genom denna löjden växer i början på 1920-talet fram  
de gamla värsätten i "krabbasorä", "halvkrabba"  
"dukagarn" o "munkabätte" återupptagits i dessa bygder.  
De tre förstnämnda av dessa sövas såll över på 4 skap.  
7 Krabbasorä glockas mönstret upp helt för hand på  
liggande varp och så slås tuskastinslag mellan varje  
mönsterrad, halvkrabba bindes så att 2 tr. går upp o 2 ner.

Till dukagång. Tages mönstret upp på skällblad.

I "ornamentsbälte" kan mönstret antingen rullas eller  
ockas i blockas upp på skällblad om man vill väva del  
i samma päckan som annan teknik.

Dessa fyra vävsätt väves on. avrigsidan upp. -

De de uppsäkrade "västgötatäcke" "brästtäck" o.s.v.

Jämnar jag endast till "Åskedavår". Jag gick en  
folklivslekskurs på Hvilan 1913. Där lärde eleverna  
Åskedavår till jungstolsmattor. Sedan flera utslöts  
dessa vävsätt ur kursen, eftersom det inte var skåniskt.

Sen min barndom minns jag en västgötaknalle,  
som kom med sina värnader i en låda, vilken han  
bar på ryggen. I mitten av 1800-talet var det vanliga-  
se att handla från Västergötland från norra  
Skåne m. sinna väsar. Min mors farfar blev tidigt  
änka och flyttade på "indanta" då sonen övertog Torup.  
En tred. jord avskildes från gården och där uppfödes



åt hemre ett vackert konsvirkeshus, vilket ännu finns kvar  
i väl bibehållet skick. 7 50-års äldre gifte hon sig för  
andra gången och då en en "västgöta knalle", som hette  
Hedin. (hans gravrätt finns här). —

Till förenklad dräll får man väl säga 4 skaptsdräll  
s. k. Fattigmannsdräll, det är nog lika gammalt värråd  
som 10 och 15 skaptsdräll. Mer betecknande är den  
mestka benämningen "Allomansdräll".

Solldräll har först börjat vävas på senare tid.

Pröengång är ett gammalt värråd vand. på 4 skapt,  
men man kunde också väva på 3 skapt närmast 3-söl.  
Pröengång kan vävas m. mönster över hela, eller också  
i bårder m. ristbotten emellan.

Depra användes som väggbonad, vassel har jag  
aldrig hört talas om. Skall åkläde möjligen vara  
åta - kläde, s. k. "ågedynor"? = Kanelnäckigt utförda  
i röllakan el. dyl. De trädde på åkedynan när gäsa-  
folket skulle åka till trällor eller andra kalas.

Värböcker fanns i allmänhet inte i gamla tider, utan man lärade mönster av varandra. Tilland skulle delvisas duktyg eller klämningstyg lika i hela byn.

Värnatlan skrevs på vanligt slätt papper, man tingerade streck efter hur många antal skaft man skulle ha. Alla grannhåror hade en viss längd för varje sorts garn, därefter kunde man beräkna hur många som skulle gå åt till bredd o längd till varpen.

Beträffande kyrkkydder. m.m. måste jag fråga någon äldre person, behåller därför de två ark. Tillordare.